

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ФІНАНСОВО - ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ"**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою Радою

Приватного вищого навчального закладу

"Фінансово-правовий коледж"

Протокол № 1 від «25» січня 2023р.

Голова Вченої ради

_____ Т.О. Губанова

ПРОГРАМА

**випускного кваліфікаційного іспиту
з теорії права та цивільного права**

для студентів ОПС ” фаховий молодший бакалавр ”
спеціальність
081 Право

Розглянуто і схвалено на засіданні
кафедри правознавства (випускова)

КИЇВ – 2023

Укладачі: голова завідувача кафедри правознавства , кандидат юридичних наук Черненко Олена Анатоліївна, доктор філософії в галузі права, викладач кафедри правознавства Волинець Інна Павлівна

Рецензенти: доктор юридичних наук , професор, викладач кафедри правознавства Губанов Олег Олександрович

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	6
2.1. Теорія права.....	6
2.2. Цивільне право	16
3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА КАТЕГОРІЙ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА КОМПЛЕКСНИЙ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ.....	23

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою комплексного державного іспиту є перевірка та оцінка рівня фахової підготовки фахівця, його здатність використовувати набуті фундаментальні знання, уміння та навички в ході виконання ним своїх функціональних обов'язків, виявлення студентами здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати тенденції розвитку держави. Методичні рекомендації розроблено з урахуванням вимог навчального плану, вони знайомлять студентів з методикою підготовки до комплексного державного іспиту, висвітлюють питання з циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, вказують на вимоги.

Зміст програми охоплює основну проблематику дисциплін, які дають змогу перевірити і оцінити набутий необхідний рівень знань та практичних навичок молодшого спеціаліста.

Комплексний державний іспит з правознавства включає такі дисципліни:

1. Теорія права
2. Цивільне право

При прийнятті іспиту враховуються наступні критерії:

- знання навчального матеріалу дисципліни;
- вміння виділяти істотні положення навчальної дисципліни;
- вміння формулювати конкретні положення навчальної дисципліни;
- уміння застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних юридичних ситуацій та вирішення прикладних проблем.

Оцінювання результатів складання комплексних державних іспитів здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Коледжі системою контролю знань:

- за національною (4-бальною) шкалою:

відмінно;

добре;

задовільно;

незадовільно.

- за 100-бальною шкалою:

90 – 100 балів – **відмінно** – відмінне виконання з незначними помилками,

85 – 89 балів – **добре** – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

75 – 84 бали – **добре** – в цілому змістовна робота зі значними помилками;

65 – 74 бали – **задовільно** – чітко, але зі значними недоліками;

60 – 64 бали – **задовільно** – виконання відповідає мінімальним критеріям;

менше 60 балів – **незадовільно**.

Оцінка результатів складання комплексного державного іспиту відображається у відповідних відомостях і протоколах роботи Екзаменаційної

комісії (ЕК). Оцінки за комплексний державний іспит виставляються колегіально з урахуванням думки всіх членів ЕК.

Результати комплексного державного іспиту оголошуються в той же день після оформлення протоколів засідань екзаменаційних комісій.

Студентам надається право вибору екзаменаційного білету. Кожен білет складається з п'яти завдань відповідно до наведеного вище переліку фахових дисциплін.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ТЕОРІЯ ПРАВА

Мета: формування уміння з виважених, наукових позицій давати належну оцінку складним явищам та процесам державно-правової дійсності, розкривати їх сутність, розуміти їх соціальне призначення, місце і роль у політичній та правовій системах суспільства, плідно сприяти розв'язанню різноманітних проблем державного і правового будівництва.

Завдання: забезпечити знання найбільш загальних, основоположних закономірностей державно-правового життя суспільства; сформуванню фундаменту правової культури майбутніх фахівців, їх юридичного мислення, науковий юридичний світогляд, здатність ухвалювати юридично коректні рішення в професійній сфері; надати перші уявлення про основні державно-правові поняття та категорії, які необхідні для ефективного опанування галузевих та інших юридичних дисциплін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: стан основних проблем загальної теорії держави і права, форми і функції держави, принципи організації і діяльності державного апарату; розуміти: сутність і значення правової форми регулювання суспільних відносин, зміст основних правових інститутів, структуру системи права, форми і принципи реалізації права, поняття норми права та її відмінність від інших регуляторів суспільних відносин.

вміти: правильно тлумачити і застосовувати норми права, знати основні елементи механізму правового регулювання.

Змістовий модуль I. Вступ до теорії права **Тема 1.1. Предмет і методологія теорії права.**

Становлення загальнотеоретичної науки про державу і право. Філософія права та енциклопедія права як її попередники. Наступність у розвитку загальнотеоретичних державно-правових знань. Внесок мислителів України у розвиток загально-теоретичного вчення про державу та право. Роль вчених юристів України у визначенні предмета й структури теорії держави і права як науки й навчальної дисципліни.

Предмет теорії держави та права. Особливості предмету теорії держави та права як науки. “Теорія держави” і “теорія права”, їх відмінність і єдність.

Методологія теорії держави і права. Метафізика, діалектика (матеріалістична та ідеалістична), ідеалізм (об’єктивний та суб’єктивний), матеріалізм (об’єктивний та суб’єктивний), у пізнанні державно-правових явищ. Логічні прийоми загальнотеоретичного пізнання держави і права (аналіз, синтез, індукція, дедукція тощо).

Загально-наукові та частно-наукові методи пізнання держави і права: формально-логічний метод, соціологічний метод, системно-структурний метод, конкретно-історичний метод, статистичний метод тощо). Приватно-наукові методи пізнання

держави і права (метод порівняльного правознавства, метод техніко-юридичного аналізу, метод конкретизації, метод інтерпретації тощо).

Склад теорії держави і права, її головні наукові напрями. Структура теорії держави і права як навчальної дисципліни. Понятійний апарат теорії держави і права. Гуманізація загальнотеоретичного наукового знання про державу і право. Знання теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни.

Тема 1.2. Теорія держави та права в системі суспільних і юридичних наук

Поняття юридичних і суспільних наук. Співвідношення теорії держави та права і філософії, соціології, політології, економічної та управлінської науки, тощо. Історико-теоретичні науки. Галузеві та спеціальні юридичні науки, співвідношення з ними теорії держави та права. Зв'язок теорії держави і права з юридичною практикою. Функції теорії держави та права (методологічна, евристична, онтологічна, прогностична, ідеологічна, політична, практично-прикладна функції). Сучасний стан і розвиток юридичної науки, окремих її напрямків і галузей. Формування в юридичній науці нових галузей знання про державу і право. Удосконалення зв'язків із практикою. Теорія держави і права як частина світової юридичної науки.

Тема 1.3. Теорія держави і права як навчальна дисципліна

Співвідношення теорії держави і права як науки й теорії держави і права як навчальної дисципліни.

Навчальні дисципліни (юридичні, неюридичні) в юридичних навчальних закладах. Фундаментальні навчальні дисципліни в юридичних навчальних закладах. Місце теорії держави і права в системі юридичних навчальних дисциплін. Теорія держави та права і юридичний світогляд, юридичне мислення, юридична культура як професійні якості юриста-спеціаліста. Логіка структури курсу теорії держави та права як навчальної дисципліни.

Юридична освіта в Україні. Юридична освіта в Україні: становлення, сучасний стан, перспективи розвитку.

Тема 1.4. Еволюція суспільства: виникнення держави і права.

Структура первісного суспільства. Органи влади та управління первісного суспільства. Еволюція первісного суспільства. Форма організації суспільства в епоху неоліту («протодержава»). Особливості виникнення європейських та східних (азіатських) держав. Ознаки які відрізняють публічну владу первісного суспільства від держави. Специфіка утворення держав у XX ст. Спадковість із державним будівництвом у попереднє століття. Теорії виникнення держави (теологічна, патріархальна, договірна, насилля, психологічна, органічна, історико-матеріалістична тощо). Загальні закономірності виникнення держави.

Нормативне регулювання суспільних відносин первісного суспільства. Виникнення права. Ознаки які відрізняють право від соціальних норм первісного устрою.

Держава і право як загально-соціальні інститути. Співвідношення держави і права. Відносна самостійність держави і відносна самостійність права.

Змістовий модуль II. Загальне вчення про державу

Тема 2.1. Поняття держави, її основні ознаки, сутність

Поняття держави (у світі різних підходів щодо визначення). Основні ознаки держави. Фундаментальні елементи держави: населення (народ, нація громадяни), територія, публічна влада. Суверенітет держави. Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету. Суверенітет народу і його втілення в демократичних державах. Національний суверенітет і право націй на самовизначення. Суверенітет у федеративній державі. Поняття державної влади і її співвідношення з політичною владою. Класові, національні, корпоративні, загально-соціальні фактори і їх місце в державі __. Методи і форми забезпечення державою інтересів суспільства, громадян, національних і соціальних спільнот (груп). Взаємозумовленість і взаємозв'язок держави, політичного, економічного, соціального устрою суспільства. Сутність держави. Аспекти сутності держави. Класове (вузькогрупове) і загальносоціальне у сутності держави. Держава і політичний, економічний, соціальний устрій: їх взаємозв'язок і взаємозумовленість.

Тема 2.2. Основні теорії держави, її тип. Типологія держав.

Основи теорії держави: еліт, технократична, плюралістичної демократії, тощо. Поняття типології держави. Критерії класифікації держав. Фактори, котрі визначають тип держави: економічні, класові, національні, політичні, релігійні, регіональні тощо. Класифікація держав. Поліцейська держава. Авторитарна держава. Тоталітарна держава. Ліберальна держава. Демократична держава. Соціальна держава. Правова держава.

Цивілізаційний та формаційний підходи до типології держави. Види цивілізацій і відповідні їм типи держав. Особливості держав у межах одного типу. Східний тип держав. Класово-економічна сутність інформаційного підходу. Основні риси і особливості держав рабовласницького, феодального, буржуазного і сучасного суспільства.

Еволюція типів держав. Умови і форми переходу від одного типу держави до іншого. Конвергенція у розвитку держав різного типу.

Наступність у розвитку держав. Перехідні держави. Прогрес у розвитку держави, його сутність, критерії та головні напрями. Сучасні теорії про державу перехідного типу. Держава соціально-демократичної орієнтації і соціально-правова держава.

Тема 2.3 Форма держави

Поняття форми держави. Її структура: форма правління, форма державного устрою, форма державного (політичного) режиму, їх поняття та основні риси.

Співвідношення типу, сутності і форми держави. Прогресивні та регресивні зміни форми держави певного типу.

Форми правління у рабовласницькій, феодальній, буржуазній та соціалістичній державі. Сутність і особливості форми правління радянської держави. Монархія і республіка як класичні форми правління держави в історії і сучасності. Види монархічних форм правління: історія та сучасність. Сучасні монархії: абсолютна, конституційна (парламентська), змішана.

Види республіканських форм правління: історія та сучасність. Парламентська, президентська, змішана республіка критерії їх розрізнення. Форма правління в Україні її історичні корені.

Єдність державної влади, принципи її організації та функціонування: розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу і судову. Втілення принципу розподілу влади в державну розбудову України. Спадковість цього принципу в українському конституціоналізмі. Система стримувань та противаг, передбачена Конституцією України. Сутність народовладдя, форми його здійснення у сучасній державі.

Поняття форми державного устрою. Національно-державний та адміністративно-територіальний устрій держави. Унітарна держава, її основні ознаки. Унітарна держава з елементами федералізму. Автономія в унітарній державі. особливості України як унітарної держави. Автономна Республіка Крим.

Федеративна держава, принципи її утворення та правова основа. Особливості суверенітету і територіальної цілісності федеративної держави. Взаємовідношення між федеральними органами державної влади і органами влади суб'єктів федерації. Види федерацій.

Конфедерація: поняття та ознаки. Принцип державного суверенітету і конфедерація. Історична доля конфедерації. Співдружність держав, регіональні, економічні, політичні, військові та інші союзи, асоціації, об'єднання тощо держав, їх відміна від унітарної та федеративної держави (СНД, Організація Об'єднаних Націй, НАТО тощо).

Україна і Рада Європи. Значення для України її входження до Ради Європи. Україна і Європейське співтовариство. Україна і СНД. Регіональні міждержавні організації.

Державний (політичний) режим: поняття, види. Чинники, що впливають на вид політичного режиму. Демократичний політичний режим: поняття, різновиди, основні ознаки. Антидемократичний режим: поняття, основні ознаки, різновиди.

Умови формування демократичного режиму в перехідних державах соціалістичного періоду (Україна, країни СНД, східної Європи тощо). Трансформація політичного режиму в Україні і в країнах СНД.

Тема 2.4. Функції держави, її механізм та апарат

Поняття функцій держави. Визначення основних напрямів діяльності держави. Класифікація функцій держави, їх взаємозумовленість і взаємозв'язок. Функції сучасної Української держави і функції державних органів: їх відмінність і взаємозв'язок.

Правові форми здійснення державою своїх функцій. Загальносоціальні, національні і класові фактори у змісті функцій держави. Критерій прогресу в розвитку функцій держави.

Поняття механізму держави, державного апарату. Роль механізму держави у забезпеченні здійснення її функцій. Структура механізму сучасної держави та її правова основа.

Державні органи, установи, підприємства і організації, їх місце і роль у механізмі держави. Державні і недержавні (комерційні) організації: специфічні риси їх функціонування у механізмі держави. Особливості механізму федеративної та унітарної держави.

Поняття державного органу, його ознаки і поняття. Система державних органів в Україні їх схожість і відмінність від системи державних органів в країнах СНД. Централізація і децентралізація в організації та функціонуванні державних органів. Розподіл праці (спеціалізація) у системі органів держави. Професійність державного апарату.

Поняття державної і недержавної служби. Державні і недержавні службовці, їх категорії та ранги в державних і недержавних органах. Поняття посадової особи. Класифікація посадових осіб (за законодавства України і країн СНД).

Сутність та форми бюрократії, її роль у здійсненні функцій та повноважень державних органів. Бюрократія як протилежність демократії, гласності, законності, праву в організації та діяльності державних органів. Еволюція механізму держави, прогрес і регрес у розвитку її органів, установ та організацій. Інформатизація суспільства і використання науково-технічних досягнень у діяльності державного апарату.

Теорія “злому” державного апарату у перехідні періоди розвитку суспільства. Утопічні та квазінаукові уявлення щодо злому державного апарату, соціальна небезпека їх реалізації у державному будівництві, реформуванні політичної, економічної системи суспільства (наслідки жовтневого перевороту в Росії у 1917 р.). Формування механізму держави (державного апарату) в Україні. Перетворення радянська моделі управління місцевими справами. Співвідношення системи державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні, делегування повноважень за законодавством України. Механізм держави і місцеве самоврядування. Реформування місцевого самоврядування в Україні його правова основа (національне право і міжнародно-правові акти). Взаємодія органів держави (вищих і місцевих) і органів місцевого самоврядування (форми, методи).

Органи внутрішніх справ, їх місце та роль у забезпеченні функцій держави.

Змістовий модуль III. Демократична держава. Права людини.

Тема 3.1. Громадянське суспільство і держава. Політична система суспільства

Громадянське суспільство: поняття, структура, основні ознаки, сутність. Громадянин і громадянське суспільство. Критерії цивілізованості громадського суспільства: економічний, політичний, ідеологічний плюралізм як засади

суспільного життя в Україні. Взаємозалежність і взаємодія громадянського суспільства та держави.

Політична система суспільства: поняття, структура, сутність.

Місце держави в політичній системі суспільства. Політика. Політична влада та державна влада. Державна влада та громадські об'єднання: комерційні та некомерційні, правова основа їх взаємодії. Державна влада і правляча політична партія. Формування внутрішньої та зовнішньої політики держави. Лобізм.

Держава і релігія, церква. Держави світські та релігійні, клерикальні.

Державна і суспільна безпека в Україні.

Тема 3.2. Демократична держава

Поняття демократичної держави, її ознаки. Демократія як внутрішня форма держави та спосіб здійснення народовладдя. Демократія як суспільна цінність.

Представницька та безпосередня форми демократії.

Принципи демократичної держави: гарантованість прав і свобод людини, прозорість, виборність, плюралізм, поділ влади, повага до прав меншості, залучення населення до вирішення питань державного значення.

Функції та інститути демократичної держави.

Поняття самоврядування, його риси та засади. Демократія і самоврядування, їх співвідношення. Самоврядування як засіб розвитку демократичної держави.

Тема 3.3. Правова соціальна держава

Виникнення, розвиток та формування концепції правової держави.

Поняття та ознаки правової держави. Принципи правової держави: повага до прав і свобод людини, верховенство права, поділ державної влади, взаємна відповідальність особи і держави, функціонування незалежного і ефективного суду, високій рівень правосвідомості та правової культури.

Верховенство права і законність. Поняття і зміст принципу законності. Поняття правопорядку, його риси та різноманітність проявів.

Поняття та ознаки соціальної держави. Співвідношення соціальної держави та правової держави.

Тема 3.4. Україна як незалежна, суверенна, демократична, соціальна, правова держава

Утворення України як незалежної суверенної держави (економічні, політичні, соціальні умови, політико-правові акти). Державні кордони України: правове забезпечення їх непорушності та внутрішні і зовнішні гарантії. Державні атрибути України. Національна ідеологія державотворення. Складнощі на шляху України як суверенної держави. Гуманістична спрямованість реформування системи державної влади в Україні.

Україна як демократична держава. Демократизація громадського і державного життя. Права людини. Забезпечення прав національних меншин, їх конституційні

гарантії. Опозиція в парламенті як показник втілення принципу політичного плюралізму в законодавчому органі.

Україна як правова держава. Принцип верховенства права і відповідності йому закону. Значення побудови громадянського суспільства для утвердження правової держави. Конституційне забезпечення принципу розподілу влад. Взаємовідповідальність держави і людини.

Україна як соціальна держава. Державна політика соціальної безпеки. Державна влада і забезпечення соціальної злагоди у суспільстві.

Реформи в Україні щодо реорганізації інститутів публічної влади. Адміністративна реформа. Судово-правова реформа. Реформа місцевого самоврядування (муніципальна реформа). Парламентська реформа. Шляхи реформування прокуратури.

Інститут Президента України його вітчизняні витоки і сучасність. Теорія і практика розвитку українського парламентаризму. Верховна Рада України та її роль у розбудові України як демократичної, соціальної, правової держави.

Адміністративна реформа, судово-правова реформа, реформа місцевого самоврядування (муніципальна реформа), їх значення для утвердження України як демократичної, соціальної, правової держави.

Тема 3.5. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина

Система основних прав і обов'язків людини: поняття, види. Людина, особа, громадянин. Правовий статус особи. Права людини, її інтереси і свободи. Розвиток ідеї про права людини в Україні. Правовий статус людини за Конституцією України.

Теорія прав людини і практика. Міжнародно-правова практика щодо законодавчого закріплення основних прав та свобод особи. Концепція про три покоління прав людини. Поняття охорони та захисту прав людини. Міжнародні та державні засоби захисту прав людини. Уповноважений по правам людини.

Права дитини і їх законодавче закріплення в Україні. Уповноважений Президента України з прав дитини.

Права національних меншостей та їх конституційні гарантії.

Інтеграція України у правовий європейський простір (Рада Європи, ОБСЄ). Україна у Співдружності Незалежних Держав, регіональних міждержавних організаціях.

Основні напрямки діяльності органів внутрішніх справ по забезпеченню реалізації прав і обов'язків громадян в Україні. Захист істотних прав та нагляд за виконанням основних обов'язків громадян. Роль ОВС в інформуванні населення про діяльність правоохоронних органів по захисту прав громадян.

Змістовий модуль IV. Загальне вчення про право

Тема 4.1. Право в системі регулювання суспільних відносин

Поняття і основні ознаки соціального регулювання в суспільстві. Система соціального регулювання. Нормативні та індивідуальні (піднормативні) регулятори, їх сфери застосування та методи.

Соціальні норми, їх поняття та форми виразу.

Класифікація (види) соціальних норм: звичаї, мораль, корпоративні, релігійні, політичні, правові, етичні та інші норми. Право та традиції. Загальне й особливе у соціальних нормах.

Особливості соціальних норм, що діють в системі органів внутрішніх справ.

Право і технічні норми, їх співвідношення і взаємодія. Особливий вид технічних норм - військово-технічні норми. Технічно-правові норми.

Право і мораль. Ознаки, які відрізняють норми права від норм моралі. Право та морально-етичний рівень розвитку суспільства. Справедливість та право.

Роль права у розвитку і зміцненні моралі суспільства.

Тема 4.2. Поняття права, його функції та принципи. Співвідношення права з політикою, економікою, культурою.

Основні уявлення та вчення про право. Аксеологічний та інструментальний підхід до поняття права.

Визначення поняття права. Соціальна чинність права. Право як ведучий спеціальний регулятор суспільних відносин. Загальносоціальні, національні та корпоративні фактори в праві. Ознаки права (нормативність, системність, формальна визначеність, вольовий характер, загальна обов'язковість, гарантованість державою). Соціальна справедливість та свобода і їх міра як сутність права. Вольовий критерій при оцінюванні сутності права. Право як система норм (правил) поведінки особи, нормативна основа організації та функціонування державної влади, об'єднань громадян, інших осіб.

Об'єктивне та суб'єктивне право. Природне та позитивне право.

Функції права як основні напрямки правового впливу на суспільні відносини. Загально-соціальні (виховна, інформаційна, орієнтаційна, оцінювачна) та спеціально-соціальні (юридичні) функції права (регулятивні – статична та динамічна, охоронна).

Принципи в праві: їх поняття та класифікація. Загальноправові та міжгалузеві принципи. Втілення загальнолюдських цінностей в загальноправових принципах права. Роль принципів права у правотворчості, та правозастосуванні.

Право, політика, економіка. Межі правового регулювання у суспільстві. Порядок як відносно самостійне явище. Взаємовплив права і економіки. Правові форми економічних відносин. Безпосереднє та опосередковане регулювання правом економічних відносин. Роль права у стимулюванні розвитку нових економічних відносин.

Тема 4.3. Форми (джерела) права

Поняття форми права її значення в правовому регулюванні суспільних відносин, та систематизації законодавства.

Основні історичні форми права: правовий звичай, судовий (адміністративний) прецедент, доктринальна форма, догми (принципи та правила) релігії, нормативний юридичний акт, договір (нормативні: внутрішні та міжнародні зовнішні).

Співвідношення закону (нормативно-правового акту) та права. Закон у вузькому та поширеному сенсах, матеріальному та формальному розумінні. Право та законодавство.

Підзаконні нормативно-правові акти. Співвідношення верховенства закону та верховенства права.

Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, система та види.

Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та щодо кола осіб. Нормативно-правові акти об'єднань громадян, інших суб'єктів суспільних відносин. Статути, положення - типові, примірні та ін.

Судовий прецедент, його основні ознаки, особливості та співвідношення з іншими нормами права.

Судова та адміністративна практика, її роль у розвитку форм права на сучасному етапі. Прецедент судового тлумачення та судовий прецедент.

Правовий звичай: поняття, основні ознаки та особливості. Звичайне право, його сутність, ознаки та взаємозв'язок з правовим звичаєм.

Доктринальна форма права. Положення (рекомендації) юридичної науки, їх вплив на правозастосування та законотворчість. Наукові коментарі до текстів законодавства (нормативно-правових актів).

Нормативно-правові договори: типові, примірні, міждержавні, внутрішні та зовнішні, а також інші (господарські, страхування і т. ін.).

Тема 4.4. Правове регулювання суспільних відносин

Правовий вплив на суспільні відносини. Поняття, форми та методи правового регулювання.

Стадії правового регулювання. Основні елементи механізму правового регулювання, їх зв'язок за взаємодія. Нормативна основа, правові відносини, акти реалізації норм права в механізмі правового регулювання. Вимоги до механізму правового регулювання в умовах демократичної правової держави. Шляхи підвищення ефективності механізму правового регулювання.

Особливості механізму правового регулювання у сфері діяльності органів внутрішніх справ.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: навч. посібник. – К.: Атіка, 2021, 592 с.
2. Кудлай Т.П. Теорія держави і права: Електронний посібник. – К.: КНУ, 2020.
3. Загальна теорія держави і права: Підручник/ за заг.ред. В.М.Цвіка, В.Д.Ткаченко, О.В.Петришина. – Х.: Право, 2018, 432 с.
4. Зайчук. О.В., Оніщенко Н.М. Середовище права та формування правових систем сучасності // Право України. – 2003. № 12.
5. Декарт Рене. Міркування про метод. – К. Тандем, 2018.
6. Жоль К.К. Методы научного познания и логика (для юристов). Учебн. Пособие. – К. Атика. 2017.
7. Керимов Д.А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права) – 2-е изд. – М. Аванта. 2044.
8. Каленский В.Г. Государство как объект социологического анализа. – М. 2007.
9. Козловский А.А. Право як пізнання. Вступ до гнесоології права. – Чернівці. Рута. 2009.
10. Лапаев В.В. Конкретно-социологические исследования в праве. М. 1997.
11. Оборотов Ю.Н. Традиции и обновления в правовой сфере: вопросы теории (от познания к постижению права). Одесса: Юрид. Литература, 2002.
12. Петров Ю.А. Теория познания. Научно-практическое значение. – М.: Мысль. 1998.
13. Атаманчук Г.В. Новое государство: поиски, иллюзии, возможности. – М. 1996.
14. Бутенко А.П. Государство: его вчерашние и сегодняшние трактовки // Государство и право, 1993. № 7.
15. Гумплович Л. Общее учение о государстве. СПб. 1910.
16. Денисов А.И. Сущность и формы государства. М., 1960.
17. Косарев А.И. Происхождение и сущность государства. – К: МАУП, 2004.
18. Лобода Ю.П. Цінність держави як її соціальна сутність (теоретико-методологічні аспекти дослідження) : автореф. дис. канд. юрид. наук: О., 2001.
19. Мамут Л.С. Государство в ценностном измерении. М, 1998.
20. Манов Г.И. Признаки государства. Новые прочтения. М, 1993.
21. Рабінович П.М. Соціальна сутність держави, теоретико-методологічні засади // Право України. – № 8. – с.41-44.
22. Рожкова Л.П. Принципы и методы типологии государства в современной идеологической борьбе. М., 1976.
23. Шилов Ю.А. Истоки славянской цивилизации.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Тема 1. Цивільне право як галузь права України

Поняття цивільного права (як галузь права, система законодавства, наука, навчальна дисципліна).

Предмет цивільного права як галузі права.
 Метод цивільного права як галузі права.
 Загальні засади (принципи) цивільного права.
 Функції цивільного права.
 Система цивільного права.

Тема 2. Цивільне право як система законодавства

Поняття та загальна характеристика джерел цивільного права. Поняття цивільного законодавства.

Конституція України як джерело цивільного права.
 Цивільний кодекс України – основний акт цивільного законодавства.
 Акти цивільного законодавства і договір.
 Звичай.
 Міжнародні договори.
 Дія актів цивільного законодавства в часі, просторі, за колом осіб.
 Аналогія закону, аналогія права.
 Значення судової практики.

Тема 3. Цивільні правовідносини

Поняття цивільних правовідносин. Структура (елементи) цивільних правовідносин.

Загальна характеристика суб'єктів і об'єктів цивільних правовідносин.
 Зміст цивільних правовідносин. Цивільне суб'єктивне право і суб'єктивний обов'язок.
 Види цивільних правовідносин.
 Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин.
 Поняття юридичного факту. Його види.
 Юридична сукупність (склад).

Тема 4. Здійснення цивільних прав і обов'язків та захист цивільного права та інтересу

Поняття цивільного суб'єктивного права, цивільного інтересу та цивільного обов'язка.
 Здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав.
 Виконання цивільних обов'язків.
 Захист цивільних прав та інтересів:
 а) захист цивільних прав та інтересів судом;
 б) захист цивільних прав в адміністративному порядку;
 в) захист прав і інтересів нотаріусом;
 г) самозахист цивільних прав і інтересів.

Тема 5. Відповідальність у цивільному праві

Поняття і ознаки цивільної відповідальності.
Види і форми цивільної відповідальності.
Підстави виникнення цивільної відповідальності.
Цивільне правопорушення.
Звільнення від цивільної відповідальності.

Тема 6. Об'єкти цивільних прав

Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин).
 Речі як об'єкти цивільних прав (правовідносин).
 Цінні папери як об'єкти цивільних прав (правовідносин).
 Інформація як об'єкт цивільних прав. Дії (результати робіт, послуги)
 Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.

Тема 7. Особисті немайнові права фізичної особи

Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи
 Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування особи.
 Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
 Захист немайнових прав фізичної особи.

Тема 8. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

Поняття фізичної особи.
 Поняття цивільної правоздатності, її зміст.

Поняття дієздатності фізичної особи.

Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною. Правові наслідки обмеження дієздатності та визнання особи недієздатною.

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою. Правові наслідки такого визнання та оголошення.

Фізична особа - підприємець.

Тема 9. Опіка і піклування

Поняття опіки та піклування.
 Призначення опікуна та піклувальника.
 Основні права та обов'язки опікуна та піклувальника.
 Припинення опіки та піклування.

Тема 10. Поняття й ознаки юридичної особи. Її види

Поняття і ознаки юридичної особи.
 Цивільна правосуб'єктність юридичних осіб.
 Класифікація юридичних осіб.
 Створення та припинення діяльності юридичних осіб.
 Філії, представництва юридичних осіб.

Тема 11. Юридичні особи приватного права

Юридичні особи приватного права.

Підприємницькі товариства:

а) Повне товариство. Управління, ведення справ, розподіл прибутку, права і обов'язки учасників повного товариства, ліквідація;

б) Командитне товариство. Основні положення про командитне товариство, управління товариством, ліквідація товариства;

в) Товариство з обмеженою відповідальністю. Поняття, статутний капітал, управління товариством, ліквідація товариства;

г) Акціонерне товариство. Створення, статут, статутний капітал, управління товариством.

Виробничий кооператив.

Тема 12. Держава, Автономна республіка Крим, територіальні громади як суб'єкти цивільних правовідносин

Загальні засади участі держави, АРК, територіальних громад у цивільних правовідносинах.

Цивільна правоздатність та дієздатність держави, АРК, територіальних громад у цивільних відносинах.

Тема 13. Правочини

Поняття правочину. Умови дійсності правочинів.

Види правочинів.

Укладання, тлумачення змісту правочину, відмова від правочину.

Недійсні правочини, їх види.

Правові наслідки визнання правочину недійсним.

Тема 14. Представництво

Поняття представництва.

Підстави виникнення та види представництва.

Представництво за довіреністю. Довіреність. Види довіреностей.

Передоручення.

Представництво без повноважень.

Тема 15. Строки та терміни. Позовна давність

Поняття строків в цивільному праві. Значення строків у цивільному праві.

Класифікація строків в цивільному праві. Обчислення строків в цивільному праві.

Позовна давність.

Зупинення строків позовної давності, переривання перебігу позовної давності. Поновлення строків позовної давності.

Наслідки сплину строків позовної давності.

Тема 16. Право власності

Право власності в системі речових прав.

Поняття власності і права власності.

Зміст права власності.

Види права власності.

Здійснення права власності.

Тема 17. Набуття та припинення права власності

Загальні поняття набуття права власності.

Первинні підстави набуття права власності.

Похідні підстави набуття права власності.

Приватизація. Об'єкти приватизації. Способи приватизації.

Припинення права власності.

Тема 18. Види права власності

Класифікація права власності.

Види права власності за суб'єктом.

Види права власності залежно від числа власників. Особливості права спільної власності.

Право спільної сумісної власності.

Право спільної часткової власності.

Види права власності залежно від правового режиму.

Право на землю.

Право власності на житло.

Тема 19. Захист права власності

Загальна характеристика захисту права власності.

Віндікація (віндікаційний позов).

Захист права власності від порушень, що не пов'язані з позбавленням володіння (негаторний позов).

Визнання права власності.

Інші засоби захисту права власності.

Тема 20. Речові права на чуже майно

Поняття прав на чужі речі. Загальна характеристика.

Сервітути.

Право користуватися чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзіс).

Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

Володіння чужим майном.

Захист прав на чужі права.

Тема 21. Право інтелектуальної власності

Поняття та види права інтелектуальної власності.

Суб'єкти, об'єкти права та підстави виникнення права інтелектуальної власності.

Зміст права інтелектуальної власності. Авторське право. Суміжні права.

Захист права інтелектуальної власності.

Тема 22. Зобов'язальне право

Поняття зобов'язання. Ознаки зобов'язальних правовідносин. Сторони зобов'язання: боржник, кредитор. Класифікація зобов'язань. Система зобов'язального права. Елементи зобов'язань: суб'єкти зобов'язання, юридичний об'єкт, зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань.

Тема 23. Виконання зобов'язань

Загальні умови виконання зобов'язань. Принципи виконання зобов'язання. Черговість погашення вимог. Умови належного виконання зобов'язань. Забезпечення виконання зобов'язань. Види (способи) забезпечення зобов'язань. Ознаки забезпечення виконання зобов'язання. Окремі способи забезпечення та їхня характеристика.

Тема 24. Припинення зобов'язань.

Визначення припинення зобов'язання. Види припинення зобов'язання. Підстави припинення зобов'язань. Припинення зобов'язання виконанням. Припинення зобов'язання за згодою сторін. Відступне. Припинення зобов'язання зарахуванням зустрічних вимог. Правила зарахування. Новація. Припинення зобов'язання внаслідок звільнення (прощення боргу) кредитором боржника від його обов'язків. Неможливість виконання. Припинення зобов'язання смертю боржника. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Визначення цивільно-правової відповідальності. Особливості цивільно-правової відповідальності. Функції цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від відповідальності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільне право. Загальна частина: навч. посіб. / за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева. - Харків, 2022. - 332 с
2. Цивільне право: загальна частина. Практикум : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 232 с.
3. Цивільне право України (у запитаннях та відповідях) : навч. посіб. : практикум / за ред. В. К. Матвійчука, І. С. Тімуша. – К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2013. – 348 с.
4. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
5. Мазур, О.С. Цивільне право України: навч. пос. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
6. Цивільне право (особлива частина) : навч. посібник / за заг. ред. : Н.М. Процьків, В.М. Никифорака. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. - 304 с.
7. Цивільне право України (загальна частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Парасюк М.В., Парасюк В.М. Львів : Растр-7, 2020.- 364 с.
8. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р. (кер.), Юнін О. С., Круглова О. О. та ін.] – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – Ч. 1. – 295 с.
9. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту. Частина друга : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р. (кер.), Юнін О. С., Юніна М. П. та ін.]. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 216 с.
10. Кіріяк О.В., Пацурківський Ю.П., Гудима-Підвербецька М.М. Цивільне право (загальна частина) : навч. посіб. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021.- 304 с.
11. Особисті немайнові права особи : навч. посіб. / за ред. А. О. Дутко.- Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021.- 444 с.

Гусарєв, С.Д. Теорія держави та права : навч. посіб. - К. : НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с.

12. Загальна теорія держави і права навч. посіб./за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. -К.: Кондор,-2016

12. Луць, Л.А. Загальна теорія держави та права: навч.-метод. посіб. (за кредитно-модульною системою).-К.: Атіка, 2007.-412 с.

14. Рабінович, П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб.- Львів, 2007.-192с.

15. Волинка, К.Г. Теорія держави і права: навч. пос.-К.: МАУП, 2003.-240с.

16. Скакун, О.Ф. Теорія держави і права: підруч.-Харків: КОНСУМ, 2001.-656с.

17. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посіб.- Львів: ЛьвДУВС, 2020.- 268 с.